

การประเมินโครงการบ้านมั่นคง: กรณีศึกษาชุมชนบางโปรง ตำบลบางโปรง
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

Evaluation of Ban Mankhong Project: A Case Study of Bang Prong
Community in Tambon Bang Prong, Mueang District,
Samutprakarn Province

ปิยะราช เทพสุภา / Piyaraj Thepsupa¹
สุรสิทธิ์ วชิรขจร / Surasit Vajirakachorn²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง ชุมชนบางโปรง ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ 2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในโครงการบ้านมั่นคงชุมชนบางโปรง จำนวน 150 หน่วย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และคณะกรรมการชุมชน ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประสานงานจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในพื้นที่โครงการ จำนวน 8 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

1. ผลการดำเนินการตามโครงการในภาพรวม ได้แก่ 1) การประเมินปัจจัยการนำเข้าสู่โครงการ พบว่า ปัจจัยการนำเข้าสู่โครงการมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินงานตามโครงการ 2) การประเมินกระบวนการดำเนินงาน พบว่า การดำเนินงาน และการประสานงานสามารถดำเนินงานได้อยู่ในระดับมาก 3) การประเมินผลผลิต ปรากฏว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63) และความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67) และ 4) การประเมินผลลัพธ์ ปรากฏว่า โครงการบ้านมั่นคงชุมชนบางโปรง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64)

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2. ปัญหาอุปสรรค และข้อคิดเห็นในการดำเนินงาน พบว่า 1) สมาชิกในโครงการมีความสามัคคี และมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการเป็นอย่างดี 2) มติที่ได้จากการประชุมชนร่วมกันของสมาชิกเป็นแนวทางที่ดีในการดำเนินงานตามโครงการ 3) การออมทรัพย์ให้ตรงต่อเวลาเป็นกติกาสมาชิกต้องยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ โครงการบ้านมั่นคง

Abstract

The purposes of this research were: 1) to evaluate the operation of Ban Mankhong Project in Bang Prong Community, Tambon Bang Prong, Mueang District, Samutprakarn Province, focusing on input, process, output, and outcome; and 2) to study problems, obstacles, and giving the recommendations for Mankhong Project's improvement. Data were collected from 2 related sample groups : 1) 150 units of households living in Bann Mankhong Project by using a questionnaire; and 2) 8 persons of community committees, representatives of local government, and coordinators from the Community Organizations Development Institute by using in-depth interview. The statistics employed for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings revealed that:

1. The overall operation performances were found that : 1) input evaluation of project revealed that input factors were appropriation and adequacy, 2) process evaluation of the project revealed that both operation and coordination were at the high level, 3) output evaluation of the project revealed that activity participation was at a high level (mean = 2.63), and satisfaction on activity was also at the high level (mean = 4.67), and 4) outcome evaluation of the project revealed that outcome from Ban Mankhong Project, Bang Prong Community was at the high level (mean = 4.64).

2. Concerning with problems, obstacles, and opinions toward the operation, it was found that : 1) members in this project had high unity and good participation, 2) the community agreement became the good measurement in implementing the project, and 3) on schedule saving should be the agreement that all members had to follow strictly.

Keywords: project evaluation, Ban Mankhong project

บทนำ

การพัฒนาประเทศโดยเน้นการเสริมแรงด้วยการพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมดังปรากฏโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นอย่างมากมาย การอพยพแรงงานเข้าสู่เขตเมืองและเขตนิคมอุตสาหกรรมเกิดผลกระทบที่เห็นได้ชัดเจน กรุงเทพฯและปริมณฑล เป็นพื้นที่หลักในการรองรับประชากรแฝงนี้ไว้โดยที่ตัวเมืองก็มีพื้นที่ที่อยู่อย่างจำกัด การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่อพยพเข้ามาส่งผลให้ตัวเมืองขยายอย่างรวดเร็วจนเกิดความไม่พอดีและความไม่เพียงพอของที่อยู่อาศัย เกิดชุมชนแออัด สลัม ชุมชนใต้สะพานใต้ทางด่วนซึ่งบุกรุกพื้นที่ของรัฐ รวมถึงชุมชนที่บุกรุกที่ดินเอกชน ซึ่งผู้ที่อยู่อาศัยเองก็ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากความไม่มั่นคงถาวรของที่อยู่อาศัย อยู่แบบเพิงพักไม่มีบ้านเลขที่ ไม่ได้รับสิทธิ์ในการเข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า น้ำประปา ถนน และสุขลักษณะอนามัยที่ดี บ่อยครั้งที่ปรากฏภาพข่าวการไล่ที่และขอเวนคืนที่ดิน เห็นได้ชัดว่าความไม่มั่นคงของที่อยู่อาศัยส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมอย่างมาก การที่รัฐบาลและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้ก็เท่ากับว่าสามารถแก้ไขปัญหาสังคมจากฐานรากได้อย่างแท้จริง

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานของรัฐ สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่ในการสร้างความมั่นคงในการครอบครอง

ที่ดิน สำหรับการอยู่อาศัย และสร้างการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัย การพัฒนาองค์กร และชุมชนด้านอื่นๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สวัสดิการ ให้เชื่อมโยงกับชุมชนแออัดเดิม โดยมีรูปแบบการพัฒนาที่หลากหลายตามลักษณะปัญหา ความต้องการ “โครงการบ้านมั่นคง” เป็นลักษณะการดำเนินโครงการรูปแบบใหม่ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นโครงการที่เน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนเป็นหลัก จากเดิมที่รัฐบาลเป็นเจ้าของโครงการและเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด ซึ่งโครงการนี้มีความแตกต่างออกไปจึงนับว่าเป็นแนวทางการพัฒนาอีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอย่างมากในการดำเนินกิจกรรมในโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการมีอิสระในการวางแผน จัดทำ รวบรวมข้อเสนอแนะ อย่างเป็นระบบ ทำให้โครงการตรงตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน แต่ทั้งนี้จะมีเจ้าหน้าที่ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือดูแลในบางขั้นตอนที่สำคัญ โดยการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกันกับชุมชน

โครงการบ้านมั่นคง เป็นโครงการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของชุมชนคนจนเมืองทั่วประเทศภายใต้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ที่เริ่มดำเนินการในปี 2546 จำนวน 10 ชุมชนนำร่องและยังดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, มปป.) โดยดำเนินการไปแล้ว จำนวน 901 โครงการ ครอบคลุม 70 จังหวัด 285 เมือง/เขต 1,669 ชุมชน มีครัวเรือนผู้เดือดร้อนที่อยู่อาศัยเข้าร่วมโครงการจำนวน 94,309 ครัวเรือน และยังคงดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

จากการขยายพื้นที่ชุมชนเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงจนครอบคลุมทั้งประเทศ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพื่อจะให้ทราบว่า การดำเนินโครงการนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร ปัจจุบันผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลโครงการด้านพัฒนาสังคมสังคมนิยมใช้ในการติดตาม และประเมินผลโครงการ ดังที่เจริญวิเศษ สมพงษ์ธรรม (2551, หน้า 270) ได้ให้ความหมายการประเมินโครงการคือ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้สารสนเทศช่วยในการตัดสินใจเพื่อเพิ่มคุณภาพ ประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายไปที่การช่วยให้สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของโครงการ ซึ่งกระบวนการจะนำไปสู่การตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ประเมินโดยจะใช้การเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ และสุวิมล ตีรกาพันธ์ (2550, หน้า 9-10) ได้กล่าวถึงประเภทของการประเมินผลไว้ว่า การประเมินผลเป็นสิ่งที่ควรทำความเข้าใจไปกับการดำเนินโครงการ นับตั้งแต่การเลือกโครงการ การวางแผนโครงการ การดำเนินงานตามโครงการจนถึงการประเมินผลสุดท้ายของโครงการ ชนิดของการประเมินโครงการจะแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาของการประเมิน แนวคิดและตัวแบบการประเมินผลเชิงระบบ (Input Output Model หรือ System Approach Model) ที่มีหลักการสำคัญมุ่งเน้นประเมินด้วยวิธีการประเมินผลด้วยระบบวิเคราะห์ (Analytical Evaluation) เป็นการประเมินที่วิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ตลอดจนประเมินผลต่อเป้าหมาย (Outcome) และ

ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากโครงการทั้งทางตรงและทางอ้อม ในมิติด้านบวกและด้านลบ (Katz and Kahn, 1978 อ้างถึงใน วรรณภา ทองแดง, 2551, หน้า 25) การประเมินผลในรูปแบบ Input-Output Model มีหลักการสำคัญของการประเมิน คือ มุ่งเน้นประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินโครงการ (On-going Evaluation) และประเมินหลังเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการ (Ex-post Evaluation) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่ผู้บริหารว่าจะดำเนินการต่อไป จะต้องมีการปรับปรุงอะไรบ้าง หรือจะยุติโครงการ

ท้ายที่สุดแล้ว รูปแบบการประเมินโครงการเป็นสิ่งที่สร้างจากแนวคิด ทฤษฎี ประสบการณ์ หรือจินตนาการเพื่อถ่ายทอดให้ผู้ใช้เข้าใจง่าย นำไปปฏิบัติได้ ซึ่งรูปแบบการประเมินต่าง ๆ มีจุดเด่นและจุดด้อยต่างกันไป และผู้คิดเป็นชาวต่างชาติทั้งสิ้น เท่าที่มีการรวบรวมไว้การมีหลากหลายรูปแบบการนำมาใช้ผู้ประเมินต้องปรับให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทยจึงจะเอื้อต่อการประเมินผลและการพัฒนาโครงการได้เต็มที่ (พิสนุ พองศรี, 2549, หน้า 106)

ผู้ศึกษามีความสนใจในการศึกษาการดำเนินงานในกิจกรรมโครงการบ้านมั่นคงชุมชนบางโปรง ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากโครงการดังกล่าวได้รับการหนุนเสริมจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) รวมไปถึงมีสภาพเป็นชุมชนเมืองในเขตปริมณฑลที่ตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมซึ่งเป็นบริบทชุมชนที่น่าเรียนรู้ โดยจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงาน

วิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ผู้ศึกษาเลือกได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยการประเมินผล (Evaluative Research) โดยนำแบบจำลองการประเมินตัวแบบระบบ (Input – Output Model) มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดของการประเมิน ด้วยเหตุผลว่าตัวแบบเชิงระบบมุ่งเน้นการประเมินประสิทธิภาพของการดำเนิน และสามารถประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าว่าการดำเนินกิจกรรมของโครงการเป็นไปตามแผนการดำเนินที่ได้กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

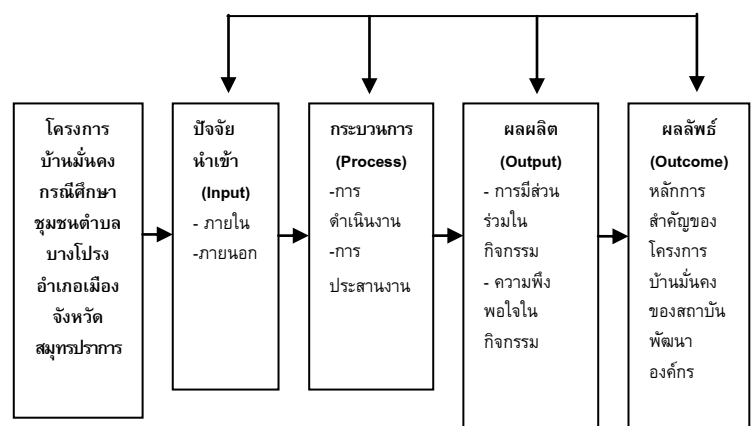
1. เพื่อประเมินการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง กรณีศึกษา ชุมชนบางโปรง ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ในด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)

2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง กรณีศึกษา ชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการประเมิน

ประเมินกระบวนการการดำเนินงานตามโครงการบ้านมั่นคง กรณีศึกษา ชุมชนบางโปรง ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยอาศัยตัวแบบเชิงระบบ (Input-Output Model) แบ่งเป็นด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย ปัจจัยภายในชุมชน คือ ประชาชนในชุมชน ปัจจัยภายนอกชุมชน คือ เจ้าหน้าที่และงบประมาณ ด้านกระบวนการ

(Process) ประกอบด้วย การดำเนินงานการประสานงาน ด้านผลผลิต (Output) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการและความพึงพอใจในกิจกรรมของโครงการ และด้านผลลัพธ์ (Outcome) ประกอบด้วย หลักการสำคัญของโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้แก่

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการประเมินดำเนินการโดยองค์กรชุมชน ความมั่นคงในการครอบครองที่ดิน ชุมชนเข้มแข็ง และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม พ.ศ. 2560

วิธีการประเมินผล

วิธีการเชิงปริมาณ สืบหาข้อมูลจากผู้แทนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงเป็นตัวแทนครัวเรือนละ 1 คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการประเมิน

วิธีการเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้แทนชุมชนกลุ่มต่างๆ ประกอบด้วยคณะกรรมการชุมชน ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประสานงาน

จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในพื้นที่โครงการ โดยใช้แนวการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ร่วมกับการสังเกตการณ์ในพื้นที่โครงการ ตลอดจนการศึกษารวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ต่างๆ และเอกสารของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผล

ประชากร

จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง จำนวน 150 หน่วย และผู้แทนชุมชน คณะกรรมการชุมชน ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประสานงานจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในพื้นที่โครงการ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้แทนครัวเรือนโครงการบ้านมั่นคง ชุมชนบางโปรง ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยเป็นตัวแทนครัวเรือนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 150 คน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) คณะกรรมการชุมชน ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประสานงานจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในพื้นที่โครงการ จำนวนทั้งสิ้น 8 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสอบถามสำหรับผู้แทนครัวเรือนที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง: กรณีศึกษาชุมชนบางโปรง ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6) ระยะเวลาเข้าร่วมโครงการ 7) จำนวนผู้อยู่อาศัยทั้งหมดในบ้าน 8) ลักษณะที่อยู่อาศัยก่อนเข้าร่วมโครงการ

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในโครงการบ้านมั่นคง ของผู้แทนครัวเรือนโดยถามถึงความสมัครใจได้รับประโยชน์จากเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ รวมทั้งหมด 10 คำถาม โดยแบ่งมาตรฐานระดับการประเมินออกเป็น 4 ระดับ คือ ไม่ได้เข้าร่วม เข้าร่วมน้อย เข้าร่วมปานกลาง เข้าร่วมมาก

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงในด้านต่างๆ โดยถามในลักษณะให้ระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการดำเนินงาน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ผลผลิตที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งหมด 19 คำถาม โดยแบ่งมาตรฐานระดับการประเมินออกเป็น 5 ระดับ คือ น้อยค่อนข้างน้อย ปานกลาง ค่อนข้างมาก มาก

ส่วนที่ 4 การประเมินผลลัพธ์ของโครงการบ้านมั่นคง โดยพิจารณาจากหลักการสำคัญของโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้แก่ ดำเนินการโดย

องค์กรชุมชน ความมั่นคงในการครอบครองที่ดิน ชุมชนเข้มแข็ง และการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน รวมทั้งหมด 22 คำถาม โดยแบ่งมาตรฐานระดับการประเมินออกเป็น 5 ระดับ คือน้อย ค่อนข้างน้อย ปานกลาง ค่อนข้างมาก และมาก

ส่วนที่ 5 ปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก คณะกรรมการชุมชน ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประสานงานจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในพื้นที่โครงการ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ประกอบด้วย

- 1) ชื่อ-นามสกุล
- 2) อายุ
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) ฐานะความเกี่ยวข้องกับโครงการ

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วม ของผู้แทนครัวเรือนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โครงการจัดขึ้น

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการในด้านต่างๆ ความคิดเห็นต่อกระบวนการดำเนินงาน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ผลผลิตที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ

ส่วนที่ 4 ประเมินผลลัพธ์ของโครงการบ้านมั่นคง โดยพิจารณาจากหลักการสำคัญของโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้แก่ ดำเนินการโดยองค์กรชุมชน ความมั่นคงในการครอบครองที่ดิน ชุมชนเข้มแข็ง และการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

ส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ประกอบด้วย 1) ความพร้อมและการสนับสนุนทรัพยากรของคนในโครงการ 2) งบประมาณ 3) ความเพียงพอของ

วัสดุอุปกรณ์ 4) ความสม่ำเสมอในการประสานงาน 5) ความคิดเห็นของคนในโครงการ 6) การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 7) ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

การทดสอบเครื่องมือ

1. ทดสอบความเที่ยงตรง (Validity)

โดยการสร้างแบบสอบถามอาศัยแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางหลักในการสร้าง จากนั้นนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกเป็นผู้ตรวจสอบและพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองเก็บข้อมูลกับผู้แทนครัวเรือนที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง ชุมชนตำบลบางด้วน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 ชุด เป็นพื้นที่ทดลองแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำไปทดสอบความเชื่อถือของแบบสอบถามโดยวิธีการทดสอบทางสถิติหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อให้ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ในระดับที่ยอมรับได้ต่อไป ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามโดยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ดังนี้ 1) ความเชื่อมั่นในส่วนการประเมินการมีส่วนร่วม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .917 2) ความเชื่อมั่นใน

ส่วนของการประเมินความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .971 3) ความเชื่อมั่นในส่วนของการประเมินหลักการสำคัญของโครงการฯ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .969

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร รายงานต่าง ๆ ของโครงการบ้านมั่นคง ชุมชนบางโปรง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) รวมทั้งภาคินิพนธ์ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ

2. การเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการสอบถามผู้แทนครัวเรือนที่อยู่อาศัยในโครงการ โดยทำการเก็บข้อมูลในช่วง เดือนเมษายน – เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560

3. การสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประสานงานจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ที่เกี่ยวข้องกับการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ใช้วิธีวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยในเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

2. ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง การกระจายของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ส่วนการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) นั้น ได้ทำการวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คณะกรรมการชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประสานงานจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ที่เกี่ยวข้องกับการ

ผลการประเมิน

1. ประเมินการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง กรณีศึกษา ชุมชนบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ในด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) พบว่า ผลการดำเนินการตามโครงการในภาพรวม ได้แก่ (1) การประเมินปัจจัยการนำเข้าสู่โครงการ ปัจจัยภายใน คือ ผู้แทนครัวเรือนในโครงการบ้านมั่นคง และปัจจัยภายนอก คือ เจ้าหน้าที่จากสถาบันพัฒนาองค์กรเอกชน (พอช.) พบว่า ปัจจัยการนำเข้าสู่โครงการมีความเหมาะสม และเพียงพอต่อการดำเนินงานตามโครงการ (2) การประเมินกระบวนการดำเนินงาน พบว่า การดำเนินงาน และการประสานงานสามารถดำเนินงานได้อยู่ในระดับมาก (3) การประเมินผลผลิต ปรากฏว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.6 และ 3) ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับความพึงใจมาก

(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67) (4) การประเมินผลลัพธ์ปรากฏว่า โครงการบ้านมั่นคงชุมชนบางโพร้ง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64)

2. ปัญหาอุปสรรค และข้อคิดเห็นในการดำเนินงาน พบว่า (1) สมาชิกในโครงการมีความสามัคคีและมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการเป็นอย่างดี (2) มติที่ได้จากการประชุมร่วมกันของสมาชิกเป็นแนวทางเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานตามโครงการ (3) การออมทรัพย์ให้ตรงต่อเวลาเป็นกติกาที่สมาชิกต้องยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และส่งผลดีต่อการดำเนินโครงการ

อภิปรายผลการประเมิน

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์จากการดำเนินงานในภาพรวม ผลการประเมินการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงชุมชนบางโพร้ง พบว่า มีคุณภาพในระดับมาก กล่าวคือ กิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนมีความถี่ในการดำเนินกิจกรรมมาก ผลจากการสนับสนุนกิจกรรมมาก ทำให้มีคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนด้านที่อยู่อาศัยดีขึ้น และพบประเด็นหนุนเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานตามโครงการ ด้านปัจจัยนำเข้าสู่โครงการ ปรากฏผลว่าโดยภาพรวมสมาชิกในโครงการบ้านมั่นคง จะให้ความสำคัญและให้ความสนใจเข้าร่วมในทุกกิจกรรมของการดำเนินการ โดยสาเหตุที่ทำให้สัดส่วนของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการบ้านมั่นคงมีมากนั้น เพราะสมาชิกทุกคนที่เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ขาดโอกาสด้าน

ที่อยู่อาศัย ประสบปัญหา มีความเดือดร้อน ซึ่งส่งผลต่อความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมมากตามขึ้นไปด้วย ด้านสมาชิกโครงการบ้านมั่นคงต้องอยู่อาศัยเป็นชุมชนเดียวกัน และหัวใจในการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงชุมชนต้องเป็นผู้ดำเนินการเองในทุกขั้นตอน ตลอดจนการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงที่ผ่านมา สมาชิกทุกคนให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมเป็นอย่างดีพร้อมเพียง ผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับ สุรสิทธิ์ วชิรขจร และจิระพร บุรณสิน (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินผลสำเร็จตามมาตรฐานคุณภาพชีวิตการอยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติ ประจำปี 2553 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามมาตรฐานคุณภาพชีวิตของการเคหะแห่งชาติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และในด้านกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ ปรากฏผลว่า โดยภาพรวมกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรมที่ได้ดำเนินงานตามโครงการในแต่ละด้าน จากการสัมภาษณ์ผู้แทนชุมชน พบว่า กิจกรรมทั้ง 4 ด้าน สมาชิกในโครงการเข้ามาส่วนร่วมและบทบาทในกิจกรรมเป็นอย่างดี ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าร่วมโครงการ สมาชิกโครงการมีส่วนในการประชุมทำความเข้าใจและวางแผนงาน จนได้มาร่วมกันเพื่อใช้แนวทางในการดำเนินโครงการ ด้านการบริหารจัดการออมทรัพย์ สมาชิกมีวินัยในการออมทรัพย์และส่งเงินเพื่อชำระยอดเงินกู้ได้ตรงต่อเวลา สอดคล้องกับการศึกษาของวรินทร์ วิทยารณภูมิ (2550, หน้า 70) ได้ประเมินประสิทธิผลโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ศึกษากรณี : กองทุนฯ ชุมชนนาร่องในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร การประเมินกระบวนการ

ดำเนินงาน พบว่าสมาชิกในโครงการส่วนใหญ่มีความสามารถในการคืนเงินกู้พร้อมทั้งดอกเบี้ยและเงินสัจจะได้ตามกำหนดเวลา

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

1. ระยะเวลาเริ่มต้นการดำเนินโครงการเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้องของโครงการต้องเป็นพี่เลี้ยงในการประสานงานอย่างใกล้ชิด
2. ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมเพียงพอกับส่วนต่างราคาวัสดุอุปกรณ์ที่มีการปรับขึ้นอยู่ตลอดเวลา
3. การบริการจัดการออมทรัพย์อย่างเป็นระบบ วินัยในการออมเงินและชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ตรงต่อเวลา โครงการมีสภาพคล่องทางการเงินมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน
4. สมาชิกที่เข้าโครงการบ้านมั่นคงมีคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้นควรสนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สากร จริยวิทยานนท์ และ อาจารย์ ดร.สมชาย ปัญญาเจริญ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ พิจารณา และตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และขอแสดงความสำเร็จทั้งหมดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แด่ คุณพ่อสมเพียร คุณแม่สวย และครอบครัวเทพสุภา ที่เป็นผู้ช่วยส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้นเตือน เป็นกำลังใจและแรงใจที่

สำคัญยิ่งมาตลอด จนทำให้การศึกษาค้นคว้านี้ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

เอกสารอ้างอิง

- เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม. (2551). การบริหารและประเมินโครงการ. ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์ จำกัด.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2549). เทคนิควิธีประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์งาม.
- วรินทร์ วิทยาวารุณี. (2550). การประเมินประสิทธิผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ศึกษากรณี : กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ชุมชนนาร่องในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรรณภา ทองแดง. (2551). การประเมินผลโครงการอยู่ดีมีสุข ในปีงบประมาณ 2550: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ กับพื้นที่ที่ไม่ประสบความสำเร็จ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (มปป). **หลักการ
สำคัญโครงการบ้านมั่นคง**. ค้นข้อมูล
พฤษภาคม 4, 2560 จาก
<http://www.codi.or.th/index.php/2015-08-02-16-41-07/7976-2013-06-16-13-05-33>.

สุรสิทธิ์ วชิรขจร และจิระพร บุรณสิน. (2554).
**โครงการประเมินผลสำเร็จตาม
มาตรฐานคุณภาพชีวิตการอยู่อาศัย
ในชุมชนของการเคหะแห่งชาติ
ประจำปี 2553**. รายงานการวิจัยเสนอ
ต่อการเคหะแห่งชาติ.

สุวิมล ตีรกานันท์. (2550). **การประเมิน
โครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ
(พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.